

Передплата

на «РУСЛАНА» вносить:

в Австрії:

на цілий рік . . . 20 кор.
за пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1.70 кор.

За границею:

на цілий рік: зі щоденною
виставкою 7 доларів, або 12
рублів; з висилкою двічі
в тиждень 5½ долара, або 10
рублів; з висилкою що субо-
ти 4½ долара, або 9 рублів.
Поодинокі числа по 10 сот.

Телефон Редакції ч. 1484. — Конто почт. щадниці ч. 98.704.

РУСЛАН

«Виреш ми очи і душу ми виреш; а не возьмеш милости і віри не возьмеш.
бо руске ми серце і віра руска.» — З Руслановкх псалмів М. Шашкевича

Виходить у Львові що дня
крім неділь руских свят
о 5½ год. по полудні.

Редакция, адміністрация
експедиция «Руслана» при
ул. Осоліньских ч. II. партер
(фронт від ул. Тихої). Експе-
диция місцева в Агенції
Соколовского в часажі Гаве-
мана.

Рукописи звертає ся лише
напередне застережене.—

Реклямації неопечатані є
вільні від порта. — Оголо-
шеня звичайні приймають
ся по ціні 20 с. від стріч-
ки, а в «Надісланім» 40 с.
від стрічки. Подяки і при-
ватні донесеня по 30 сот.
від стрічки.

Справа українсько-руського університету.

(Δ) Від довшого часу стоїть на деннім порядку домаганє утвореня у Львові окремішного і самостійного українсько руского університету. Українсько-руский нарід в національно-культурнім розвитку і національним осьвідомленю зробив в останніх часах такий поступ, що відчуває вже потребу того огнища найвисшої науки і осьвити, яку дає університет. Число рускої молодежи, яка заповняє середні школи і то головно з низших суспільних верств, став певним доказом, що в тих широких верствах на родних розбудило ся почутє потреби загальної осьвити і з тим також домаганє своїх народних осередків науки і просьвити. Не такі то ще давні часа, коли в польскім дневникавстві або і в соїмі на домаганє рускої суспільности і руских послів о утворенє руских гімназий, відповідали, що нема ще руских учебників, нема потрібних учительских сил а навіть нема потрібного числа молодежи, котра би заповнила таку руску школу, отже й заснованє руских шкіл нібито не відповідає дійсним потребам. Нині мабуть нікому не впаде на думку запевняти, що для рускої гімназії не буде потрібного числа учеників, але навпаки можна виказати, що число заснованих в Галичині руских гімназий давно вже не відповідає дійсній потребі руского народу і треба би се число що найменше подвоїти.

Очевидно з розвитком руских гімназий виринає потреба підготовленя для них відповідних учительских сил, а вжеж такі сили могли би найліпше підготовити ся в рускім університеті, хоч так само і для правничих заводів повинні би урядничі сили, котрі мають опісля мати діло головно з руским народом, приспособляти ся на рускім університеті. Окрім того нарід, котрий доходить до висшого шебля культурного розвитку, відчуває потребу плеканя науки в своїй рідній мові, а таким науковим огнищем може бути свій питомий університет. Всі ті обставини складають ся на те, що навіть в широких народних верствах домаганє утвореня самостійного і окремішного укр.-руского університету зустрічає ся з належним зрозумінєм справи, так що се домаганє можна в повнім того слова значіню назвати всенародним домаганєм.

Нагоду до витвореня основ такого окремого укр.-руского університету подавав теперішній університет у Львові, на котрім по знесеню німецких викладів введено польскі катедри, а побіч них засновано кілька катедр руских. Однак домаганє твореня щораз нових катедр викликало в кругах польских прсфесорів значний опір особливо, коли всепольский дух вдомашнив ся в мурах львівського університету а всепольске дневникарство почало розмальовувати на мурах сего університету мару у українсько-руского наїзду і забору польської сьвятині наук і настрювати польску молодіж і польску суспільність проти зовсім оправданого домаганя руского народу. Се

доводимо до всяких немилих подій, до роздратованя обидвох сторін, на чім не мало потерпіла не тільки сама наука, наукове образованє молодежи, але й покитє обидвох поселених в краю народів. Справа передовсім чисто культурна і наукова набрала переходом високо політичного значіння і відбивала ся в діяльності кр. соїму і державної ради. І нині не тільки правительство починає розуміти конечну потребу справедливої полагоди університетского питаня, але й поважнійші і обективнійші чинники в польській суспільности починають признавати потребу окремого укр.-руского університету. Між правительством а представниками укр.-руского клубу і польского кола ведуть ся в сій справі переговори, котрі не довели ще до позитивного висліду, бо представники кола бажалиб виднати цісарский розпорядок, котрим би зазначено польский характер теперішного львівського університету, а укр.-руский клуб обстає справедливо за тим, щоби перше було рішенє і забезпеченє заснованє самостійного укр.-руского університету у Львові, а тоді не буде опирати ся домаганю поль. кола.

В хвилі отже, коли ся справа не порішена, звертаємо бачність міродатних чинників на се, що справа засновин окремого укр. руского університету у Львові є не тільки важним національно-культурним питанєм, але користне єго рішенє може причинити ся вельми до поправи межинародних відносин в краю і має велику досягність також з огляду на заграничне поло-

О. П. А. Шеган (P. A. Sheehan).

Мій новий сотрудник.

Оповіданє із записок ірландського парога.

Переклав Володимир Держирука.

(Дальше).

Пізнав я вкінці Нансе, ту саму, що йшла за Томом і благословила його тоді, коли відїжджав від нас. А мене не благословила і не сьміла промовити до мене, бо я був приневолений безталанну публично напаятнувати. Бути може, дійсно, надто остро і говорив я про неї, бо дуже трудно здержати ся серед ревности, легко перейти від ревности до надужитя її і до гніву.

Тому Нансе чула передімною ляк і була одинокою особою в селі, що не сьміла промовити до мене.

— Чого ти сюди прийшла? — питаю лагідно.

— Чого? Дивне питанє сьвященика. А чого бажало безталанне сотворінє, що прийшло до більшого від вас, отче, Володаря а він не відкинув від себе сего сотворіня?

— Се правда, Нансе, однак жінка ся жалувала за гріхи, любила Христа і скорше була би умерла а не була би на ново згрішила.

— Відки знаєте, духовний отче, що я сама сего не бажаю? Не знаєте більше від Всевишнього, а Він є моїм сьвідком: присягаю отже на муки Його Сина, що пекольний огонь не доведе вже мене більше до гріха!

Голос її замінив ся в тихий шепіт.

— Огонь пекольний — сказала я? О, ні, не

бою ся пекольного огню, а лиця Божого і... вашого, отче парох!

Схилию ся і підношу її лагідно...

Сей учинок, так природний, зворушив її видимо до глибини душі, бо заплакала сильно, пристрастно...

— О, отче, отче! Колиб ви були так промовили до мене тому три місяці, менше була би я болю відчувала. А для мене мали отець добродій тільки слова острі; ви довели мене до божевіля, бо сказали що я негідна того, щоби слухати Служби Божої. Кілько ночий, серед холоду і голоду, пересиділа я тут, перед дверми церкви і Слагала Господа, щоби мене впустив. Та рука Його була проти мене такою, як вапа, отче добродію і я не сьміла увійти! А кілько разів дивила ся є кризь дірку від ключа на Його горіюче серце і гадала, що прийде до мене і промовить, коли ніхто сего бачити не буде. А коли в часі ранної роси приходила старша сестричка, то я мусіла знов утікати до своєї вори.

— Говори тихше, Нансе, — шептав я, а голос мій свистом розлягав ся по нутрі церкви — бо почують тебе мужчини.

— Гірші річи чули від мене, чим се, що ось говорю. Правду говорю! Не дбаю о них, ні о їх справи. А коли дівчата оминають мене здалека, щоби не стрівити ся зі мною, коли матери закривають запасками очі дітий своїх, щоби не дивили ся на мене, — се страшне, страшне! І дійшло до того, що нераз тоді, коли ви вигідно спали в ліжку, я стояла там, на тих скалах в долі і слухала голосу океану, що кликав до мене, бачила зголоділі филі, що повзали ся до мене. Здавало ся, що вже нічого нема між

мною а пеклом, а прецінь...

При тих словах розіпняла корсетик, витягнула завішений на шиї шкаплір і поціловала його горячо.

— О, колиб не се, не та сьвята річ, булаб я пропала на віки! Шкаплір мене здержував і я кликала з глибини душі: „Ніколи, ніколи!“ І знов вертала я до сего сьвіта, так безсердечного для мене!

Я зачув легкий запах алькоголю, коли се говорила.

— Гарний се початок, Нансе, що приходиш сюди прямо із шинку!

— Се пані Гелей дала мені чарочку таку, як наперсток, щоб набрати відваги станути перед отцем парохом!

— Отже, що буде? Чи зміниш, Нансе, спосіб життя?

— Чи прийшла би я сюди, колиб сего не бажала?

— І хочеш приступити як найскорше до св. Сповіді?

— Як найскорше? В тій хвилі, отче добродію; буду вдячна Всевишньому за сю Його ласку.

— В таким разі попрошу о. Летбі, щоб прийшов сюди і висповідав.

— Коли се зробите, то піду собі з церкви і не прийду більше!

З тими словами поправила хустку на голові так, неначе забирала ся до відходу.

(Дальше буде).

жене. Пригадуємо тут погляд, який ми не раз уже тут наводили, знаменитого знавця політичних справ Адольфа Фішгофа в його розвідці *Bürgschaften des Bestandes Oesterreich*, де він зазначає, що лише мало розвинуті культурно народи визначають ся відсередними змаганнями, але коли їм дасть ся нагоду виплекати і розвинути свою окремішню і самостійну національність, і культуру, тоді они цілою душею прилянуть до сеї держави, котра їм в тім пособляє. І там виразно каже: дайте Русинам розвинути в Австрії свою літературу, свою культуру і народність, тоді не будуть бажати, щоби потонули в московсьім морі. Отсі праведливі і влучні погляди повинні стояти перед очима тих чинників, котрі будуть рішати важне для укр.-русского народу, для межинародних відносин в краю і для монархії питанє і зовсім оправдане домаганє Русинів, бо не чужого ми бажаєм а свого то права.

Ціла правда про радикалів.

Свящц. Ю. Дзєрович.

(Дальше).

А спитай їх, де то поведоловане думки, коли така тьма протирелігійних брошур щоденно являє ся на книгарсьім ринку, де університетські професори з катедр зовсім свобідно голосять свої «вільні думки».

Або спитай ся, з якої радцї не сьм є богослов враз з правником слухати своїх викладів в однім будинку, чи через то стрешить ся як Жид, чи може наука правнича, наука хемії з того що скористає, коли в сусідній салї перестануть викладати філософію християнську, або право канонічне для богословів. Неуки, які не мають понятя про богословські студії, заслїплєні доктринаю позитивізму не годні взнести ся понад змислове т. зв. пізнаванє, та в індукційній методї природописних наук бачать альфу і омегу науки! Оминаємо вже й то, що і практична потреба виобразованя духовенства вимагає богословських виділів, яких так само потрібно як лікарських і правничих. Чи медичний виділ, який теоретичну науку перенимає в цілости від природописної секції філософїчного факультету, а має питомою своєю прикметою хіба практичне примінюванє здобутків природописного знаня, є більше науковий від теологічного виділу, який перенимає у великій частині здобутки свїтських наук і вчить примінювати ті здобутки в душпастирстві.

Та впрочім, де більше науки, чи прим. записувати з уст народа порнографічні співанки (се є література), описувати, що народ їсть, як одягає ся (се є етнографія), спорити над тим, кілько цвяхів на чоботі мав римський жовнір у війні а кілько в мирі (що робить історія), числити, кілько епіслівів а кілько ета є у Гомера, кілько разів уживає Ціцєро „ut“ з indicativum (т. є клясична філологія), описувати, що їсть яка комаха і як розплоджує ся (чим займає ся зоологія), складати систему з божевільних, фантастичних мрій Нічшого (філософія), чи більшою наукою є застановляти ся над найбільшими та найважнішими загадками житя, бутя, питаннями, які ворухили уми найбільших мислителів, а якими питаннями займає ся богословіє—се лишаю го осуду зовсім спокійно — високо поважаних читачів. Той сам предмет, той сам научний метод та сама праця, коли дістане марку, фірму свїтского виділу, буде наукою, а як дістане ся на богословський виділ, тратить свою науковість. Система Нітшого — то наука св. Томи — ні, археологія клясична — наука, біблійна — ні, навіть мітологія поганьска — наука, лише догматика — ні! Тут вже маємо діло хіба з патологічною появою умового каліцтва, або з підлою гіпокризивою лібералізму *).

От дитинство! смішне! Я радив би з щирого сердца всім противникам богословія на університеті прочитати книжку: *Die Freiheit der Wissenschaft* von Dr. Josef Donat, Professor an der Universität Innsbruck, де учений професор в спокійній, річевій, благородній бесїді пояснює, що є правдива свобода думки, та що католицке

богословіє не вяже дослідів науки а противно бере в оборону правдиву науку, оно для „вільної думки“ не є смертю а житєм **). Власне для піднесєня гідности науки повинні наші академіки не лише вірити в се, що їм якийсь заволока з Росії Донцев на візді академиків набає, але послухати і противної гадки, бо так як дотепер річ стоїть, то страшний закид „повеволеня людської вільної думки“ зовсім не вражає духовенство, віру, релігію а противно приклонників тої вільної думки. Я бодай говорив з якими що найменше тридцять молодими академіками по славнім візді, а кождий нарікає на тероризм приклонників „вільної думки“ (?) — гарна вільна думка — ... Розуміє ся, що той тероризм не оправдує нашу молодіж, але і „свобідна думка“ тероризмом перефорсована се пародия хіба вільности думки.

6. Оправданій був би радикалізм, наколиб справді досвіді тої суспільности, де взяла верх радикальна ідея, де вже скасовано віру, давали нам докази, що справді через радикальну ідею заведено краший лад, що запанував там рай на землі. Тимчасом — наваки — Франція зі своєю свобідною думкою, своїм радикальним раєм може бути хіба відстрашаючим приміром для нас. Кождий ще памятає, як то в імя горожанської свободи (!) зачинювано там церкви і монастирі, прогонювано і переслідувано єпископів і священників і з нечуванім варварством загарбувано церковне майно, не оглядаючи ся на право власности. Тимчасом гроші з тої продажі, які мали літти на емеритури для робітників, розікрали урядники-ліквідатори після обчисленя самих радикалів більше як 66 мільонів франків. А тепер подумати собі, на що пішли, в чїї руки дістали ся ті церковні та монастирські мастки, з доходів, котрих утримувано 18.500 католицких шкіл, тисячі шпиталів і багато інших добродійних заведєнь. Другим лихом радикальної господарки у Франції є то, що людність там постійно зменшає ся. І так в першій чвертьрічю 1909 р. було 398.700 уроджєних а 426.913 померших, а з тим самим слабне і сила Франції і єї значінє. Так само з року на рік збільшає ся страшним способом число розведєних супруж, та число незаконнороджєних дітей. Фактом є також і се, що число малолітних переступників зросло в застрашаюче число, від коли прогнано науку релігії зі школи. Додатиб до того порнографію, розпусту, яка страшною лявіною іде з заходу на нас, то аж надто сумний образ, аби ентузіязмуватись будучим нашим галицким, радикальним раєм.

Противно гляньмо на Відєнь, де господарить та зненавиджєна нашими радикалами клєрикальна „християнсько-суспільна партія“. Возьмім одного Люєгєра і вичислім лише з грубша єго заслуги для Відня, і єго населєня, заслуги, які мусять єму признати єго найбільший ворог. З почину Люєгєра перєняла громада Відня на себе освїтленє улиць, комунікаційні засоби, як електричний трамвай, окружну залізницю, міську різню, міський бровар, міську винярню, т. зв. Rathhauskeller, міський похоронний заклад, а то все в тій цілі, щоби не поодинокі богачі капіталісти жидівські збогачувались, а громада сама і через те ставала податки громадські менші. За єго почину збудовано много костелів, яких Відєнь мав до єго часів рішучо за мало і цілі Viertel-i були без домів Божих; збудовано багато захоронок для дітей, для сиріт, для старців. Щоби бідний промисловець мав таяй а скорий кредит, заложив Люєгєр банк для крамарів і дрібних промисловців. Для гігієни міста подбав він о заложєнє нових городів у Відні і о так зв. *Wald und Wiesengürtel* довокола Відня, викупуючи від приватних власників городи і ліси, щоби Відєнь був довокола окружений свїжим воздухом і спрацьований урядник чи купець міг недалеко ідучи, найти місце для своїх прогулок, які Відєнець так любить. Сам Люєгєр знизив собі платню посадника з 60.000 кор. на 12 тисяч, а за те подбав, щоби бідні міські слуги і функціонарі дістали відповідну до житя платню. Також другий водопровід відєньський, з якого пють Відєнці свїжу альпейську воду, се також діло Люєгєра. Взагалі можна сказати, що у Відні не лише дома, улиці, площі, городи, інститути, але вода, свїтло, воздух навіть голосять велике імя Карла Люєгєра і єго партії.

Священник, що перше за господарки жидівських лібералів бояв ся іти з св. Тайнами, те-

пер у Відєнців у великій пошані, а коли відбувались великі віча католицкі, то Люєгєр витав їх іменем міста, столиці держави, де недавно тому бурмістр Прікс скорше був би пішов на зібранє галицких ганделєсів як на католицке віче. А все те велике діло зрєбив він під прапором Христа, цілу ту масу інтелігенції, міщухів як і німецьких хліборобів потягнув він за собою животворчостию Христових ідей.

(Дальше буде).

*) Гляди знамениту статю о Онуфрія Волоцького п. з. „Проти теологічного виділу і що це з тим лучить ся“ „Нива“ з 1907 р. ст. 326.

***) В скорочєню і перерібіці можна сю справу найти і в брошурці: о. Володимира Лиска п. з. „Кілька заміток до питаня: теологія а університет“.

Політичний огляд.

Австро-Угорщина.

Бєснїйські вибори з мїської курії вже покінчили ся. Музулманьска народна організація здобула вісім мандатів, а самостійному сторонництву дістав ся лише один мандат. Пять сербських мандатів здобула сербска народна організація без піякої боротьби. З пяти католицких мандатів здобула *Zajednica* чотири мандати, *Католицка унія* один мандат. Крім сєго, як вже було подано, один мандат здобули правовіверні іспанольські жиди.

Помиліли ся ті, які думали, що гр. Куєн-Гедєрварі цокне при виборах стару методу мадярського лібералізму. А тимчасом він, як се було і попередно, уживає при виборах гроший і насильства. Очевидно мусів він перекопати ся, що вайбільше помічними для єго мисі в справі династичної політики і виборчої реформи є народности; так щож, він протиставив їм всюди мадярських кандидатів, уоруживши їх в усі середники урядового тероризму. Декуди вже піляла ся вже навіть кров! Можна надїяти ся, які то насильства та обманьства будуть відбувати ся в дни самих виборів. Як би не випали теперішні вибори, всеж одначе они промостять шлях відродженю Угорщини. Вже тепер звертають увагу на критику суспільних відносин. Виборцям, зарівно мадярским, як і немадярским представляють застрашаючі відносини, що рікрічно пів мільона людей в Угорщині вмирає на сухоти, що 650.000 дітей обовязаних до шкільної науки не побирає її, що лише в однім комітаті не менше як 41 громад не має ніяких шкіл, що між тим протягом чотирох літ за правління угорської коалїції число угорських урядників зросло 21.000, та що на державі приспорєно 150 міль. дефіциту. Звертають увагу на найріжніші економічні і суспільні проблеми, на незаговні рани народного організму. Пізнає тих сумних відносин найскорше поможе до переведєня виборчої реформи. Ще вправді й після теперішних виборів правительство не зможе здобути більшости для порозуміня з державою і династїєю. Але й сї вибори скажуть, що виборча веформа в Угорщині є вже в поході!

Заграниця.

Пок. король Едвард все заслонював ся тим, що він особисто є за прилукою Крети до Греції, одначе міністри не дозволяють єму на се, коли з грецької сторони просили єго, щоби щось зробив дня заспокоєня бажань Кретийців. Цілі дєсятки літ Англія була незвичайно прихильною для грецької справи, аж нараз, бажачучи випєрти німецькі і австро-угорські впливи з Золотого рога, перемінило ся в покровительку Туреччини. Се так дивне, що з сєго приводу повстало занєпокоєнє одної сторони, а гадка другої сторони, чи поведєнє Англії годять ся поважно трактувати. Опікунчі держави бачать нараз в зложєню прїсяги грецькому королеви нарушенє турецьких прав, хоч се відбуло ся попередно вже два рази і не викликало ніякого здивованя. Опікунчі держави Крети перемінїли ся в покровительки Туреччини. Але Кретийці тим не знеохочують ся і заповідають, що в разі, колиб Туреччина вислала на Крету війська, ціле населєнє буде

уоружене. І хоч удасть ся Туркам опанувати побережа, то у внутро краю не зможуть дістати ся, як в Альбанію, а впрочім се їх більше жертв і крови стоялоб, аніж они собі виображають.

Jeni Gazetta доносить, що між Англією, Францією і Італією прийшло до порозуміння в справі надання Креті автономії в роді такої, яку мала східна Румелія. Росія ще не дала на се урядово дефінітивної відповіді. Туреччина малаб іменувати губернатора, взятого з посеред урядників якоїсь нейтральної держави. Одначе правдивість сеї вісти оспорюють в міродатних кругах.

Боротьба з альбанськими повстанцями все ще не устає, хоч привязують надію до того, що міністри війни Магмудови Шефкет-баші удасть ся небавом завести в горішній Альбанії спокій. Все надходять до Альбанії в підмогу нові відділи війська, хоч міністер війни видав заборону в справі видавання часописями вістий про транспорт війська. Турецке військо находить ся тепер головно в поході проти Прізренду. Там веде ся завзята боротьба з великими масами Альбанців, які заслонені густими лісами ставляють сильний опір і нападають на військо з незвичайною відвагою, полученою з розпукою. Міністер війни має заняти ся заснованем осьми шкіл, в яких мають діти вчити ся на кошт правительства. Мають бути установлені здібні і сумлінні адміністративні урядники; дороги мають бути пербудовані і уліпшені. Крім сего має бути введена македонська жандармерія.

† Борис Грінченко

На похоронах бл. п. Бориса Грінченка в Кїві дня 22. с. м. виголошено кілька промов, з поміж яких подаємо тут промову д. Яновскої, від б. товариства «Просьвіта» в Кїві:

Не промову казати, а тужити, як тужать звичайно люди над тілом дорогої, рідної істоти, хотїлаб я над сією могилою. Не тільки бо славно зв'язаного письменника: найдорозшу, найблизшу людину ховаємо ми, Українці, сьогодні на віки під землею, найдорозша родина йде на віки з наших очей.

Вся преса шанує нашого дорогого небижчика найдужче, як відомого українського діяча, але чи всі знають, який то великий, повний трагічного значіння зміст криється в тих словах: «український, громадський діяч?»

Громадський діяч всякої иншої нації — то вільний син своєї батьківщини; то людина, що обирає сама по добрій волі собі шлях до праці, що працює в тій, чи иншій сфері відповідно своєму хисту, таланту, симпатіям, що віддає свій час питанням, поставленим на чергу природно еволюційно життя його рідного народу. Український, громадський діяч ніколи не знає, не передбачає свого шляху — він йде тією стежкою, на яку проустать; він мусить мати хист на все, охоту до всього, він мусить рахувати ся з кожним фактом з життя чужих націй, роздувати кождо іскорку нації, кинуту його батьківщині в чужої ласки, застерігати від каміня, що може кождої хвилини поспати ся на голови братів його несподівано. Він мусить бути учелем, наставником, порадиником, заступником, вартовим своєї батьківщини — він мусить бути цілою, ідеальною людиною з чулим серцем, готовим відкликнуть ся на всяке національне горе великою душею, повною непохитної віри в найчистіші ідеали, ясным розумом, навіть великої фізичної сили, щоб виконувати ту силу праці, яка лежить на його плечах.

Слово та діло стоять сильно спаяні не його прапори. Український, громадський діяч не може проповідувати, склавши руки, не може і працювати, не проповідувати — бо йому нема з ким поділити своєї праці — він майже завжди одинокий.

Громадським діячем по всіх инших народах може стати кожен, хто має від природи хоч трохи більше енергії, чи розуму за середню людину. Українським, громадським діячем може бути влитень від природи. Доля майбутнього українського громадського діяча з самого ранного віку — доля зернячка, що впало і на добрий ґрунт та лежить надавлене, прикрите цілою горою всякого бруду і від соняшного проміння і весняного дощу. Его ніжний паросток мусить пробивати ся крізь цеглу, пурпалки, обминати склянки, гвіздки, що накидала зверху, навколо чиясь ворожа, чи неохайна рука і треба, щоб оно мало надзвичайну життєву енергію, феноменальну силу волі, щоб таки вперті побачити сонце та завеленті. Але феноменальні велитні то не частий дар Божий по всіх націях. Як одиноке дерево серед закиданої камінем пустелі стоїть довгі роки одинока постать українського,

громадського діяча — і як одиноке дерево він захищає рясним листом своїм всіх стомлених мандрівців від спеки, задовольняє плодами своїми жагу прохожих, але его ніхто не захистить, коли злодії обкрадають его, коли буря ламле его вершечка і грім направляє насамперед свої стріли на нього.

А коли щаслива доля або щасливий випадок убереже его від злодїв, бурі та грому — его чекає лихо страшнїше за бурю та грім — се лихо, — его власна слава. Широка, признана слава українського, громадського діяча, его популярність — то смертний присуд всій его діяльності, і чим кориснїша була его праця, чим більшу симпатію здобула она серед громадьяства — тим швидше той присуд ствердив ся. Сумна, недавна наша історія нашої «Просьвіти» — то найскравїший зразок такої смерті.

«Просьвіта» — остання дитина нашого дорогого небижчика. Без грошевих засобів, за допомогою тільки маленького тісного гуртка людей він власною енергією, силою глибокої віри своєї та безмежної любови до батьківщини зєднав навколо себе розрізнену, розкидану українську інтелігенцію, згуртував її в одно товариство, заснував інституцію і за 4 роки підвів її на надзвичайну височїнь. Але авреоля слави враз погубила її.

Немічна, нездатна до інтензивного життя калїка волочилаб на певне довгий вік, сильнеж, дуже, свідоме чадо українського, громадського діяча мало вже задалегідь виготовлений присуд на смерть.

Тисяча верств відділяла Бориса Дмитровича від «Просьвіти»; зроблені були всі заходи, щоб він не довідав ся про сумну долю її, але він всеж таки дізнав ся.

Смерть «Просьвіти» — то остання звістка на чужині з дорогої батьківщини, то була остання новина, яку понїс дорогий небижчик наш на той світ.

Але ми винна в тому безталанна батьківщина? Чи такою звісткою марили Українці віддати своєму вчителю, наставникови та заступнику за 30 років невисипущої праці його на користь батьківщини, за всі муки, перенесені ним заради неї? Ні! криком безмежного відчаю, стогоном тяжкого жалю та туги переповнені всі телеграми. Щирі гарячі сльози лють ся по всій Україні і серця всіх Українців зєднала ся одним почутєм великого національного горя.

Нема сили вирвати з рук смерті дороге тіло, нема змоги повернути його до життя, але знайдеть ся і сила і змога вирвати з пазурів смерті ті ідеали, яким служило весь вік свій се тіло; знайдеть ся й сила, щоб провести їх у життя. Всі грошеві і духовні засоби знесуть Українці до однієї скарбниці — і ся скарбниця несити ме дороге ім'я небижчика — ім'я Бориса Дмитровича Грінченка.

Вічний спокій твоєму стомленому змученому тілови, дорогий наш мученику брате, і до вічна память імені твоєму, наш незабутній вчителю!

Просимо відхобити переглату.

Новинки

— **Календар.** В суботу: руско-кат.: Пахомія великого; римо-кат.: Марії Магдалини. — В неділю: руско-кат.: Модеста; римо-кат.: Максима.

— **Кь положенію дїля на Лемківщині.** Під сим заголовком почав містити «Галичанин» (ч. 107.) вступну статію, де якийсь В. А. К. пише, що на Лемківщині тамошнє москвофільське духовенство нічого не робить, нічим не займає ся, в наслідок чого про якусь просьвітну роботу нема мови. Старики ледарі винують в сїм застою всіх, лише не самих себе. Отже винні тут перемський єпископ, винен український учитель, винен «мужик», лише они, москвофільські «мы» нічого не винні. Так характеризує В. А. К. своїх «батюшек», що обсіли Лемківщину, а рівночасно стверджує, що побіч тих трупів викрепує жите лише «українська язва», яка не боїть ся ані старости, ані «превосходительств» а свідомо йде до цілі. «Галичанин» не годять ся з дописователем і каже, що винна тут головно біда між духовенством на Лемківщині, а до апатії лемківських «русских» причинає ся не мало «постоянная нагонка еписк. Чеховича, которая обезкураживает слабшіе характеры, такъ какъ доносъ на доносъ ѣдетъ и доносъ поганяетъ и то даже изъ среды священниковъ украинфильовъ». Причину тих «доносів» додає «Галичанин» в переході Лемків емігрантів в Америці, на православє, які «познавъ американско-русскія отношенія, господствующія въ уніятской церкви, предпочитаютъ присоединенію къ православію, чѣмъ смотрѣтъ на неурядицу, вызванную буллою Еа semper, епископомъ Ортынскимъ» і т. п. п. Отже всі вин-

ні, лише не лемківські «батюшки», які про зарід не дбали, правд католицкої церкви в него не відіпили та темного, як глуха ніч, пустили в далекий світ. Всюди винні «Українці», які і старости не боять ся і «превосходительствъ» не уважають, які й церкви своєї держать ся на далекій чужині та не слухають ані Крохмальних, ані Красіцких. Годить ся ще піднести похвалу «Галичанина» для темних Лемків, які в Америці «предпочитають присоединитъ ся къ православію». Раз вирвало ся «Галичанинови», що православіє — это новокурное лжеученіе — а як «Прикарпатская Русь» дала за се по пальцях, то «Галичанинъ» «предпочитаетъ присоединенію къ православію».

— **Ужас на Руси!** З Коломиї доносять нам: Між коломийським кацапством закипіло. Біганина, крик, протести... Всі страшенно зденеровані сим, що недавно вибрано новий заряд братства, який не жаль не схоче запускати ся в грошеві маніпуляції всяких комедіянтів. До того прийнято в братство цілу пачку нових людей, що на Дудикевича й не глянуть. В неділю відбуде ся торжественне зложенє обітів сими членами. Протест проти зборів не допоможе, бо опирає ся на тім, що голосували і нечлени, а то такі, яких Дудикевич вичеркнув з братства сам без нічого відома. Забув сердега, що ту не матушка Расея, де все йде деспотично. Страх обіймає кацапню і за бурсу, вилучену Дудикевичом неправно в окремих інститут. Але бурса мусить вернути до братства, бо в бурсі не гаразд діє ся.

М. Т.

— **«Общество св. Іоанна Златоуста»** відбуло вчера перші збори. Проводив о. Амбросій Полянський. Збори вислали телеграму до митр. Шептицького з просьбою о архієрейське благославенє і покровительство. «Вибрано управляючий Совѣтъ», до якого війшли: крил. Бачинський (голова), о. Ів. Давидович (заст. голови), др. Йос. Комарницький, др. Григ. Литвинович, др. Діонисій Дорожинський, о. Іл. Гмитрик, о. Володимир Гургула як члени «Совѣта», а о. Вол. Сваричевський і о. Петро Шліпец, як «замѣстители». До контрольної комісії війшли: о. др. Тит Мишковський і о. Іл. Пачовський. На «собранію» явило ся, коли вірити «Галичанинови», 70 членів. Всіх членів має доси числити «Общество» 135.

— **Фізичне вихованє в середних школах.** Наслідком січневої анкети скликаної міністром просьвіти в справі фізичного вихованя, міністер просьвіти гр. Штірк видав розпорядок, щоби в гімназіях і реальних школах плекано руханку гри і забави на свіжїм воздусі, на площах призначених до тої цілі. Міністер звертає бачність також на спорт веслованя, плаваня, купелі ітп. спорти. Притім заряджує міністер, щоби два пополудня в тижні були зовсім вільні від науки, щоби молодїж мала час віддавати ся руховим забавам.

— **Вічная память славянському зїздови в Софії.** З Петербурга доносять: Польські члени польско-російської комісії вислали до Крамаржа лист, в яким заявляють, що проєктований зїзд славянський в Софії є не на часі. Єслиж би він відбув ся, то не буде мати того значіння, що праский зїзд, ані не буде неославянським. З тих причин Поляки не возьмуть участі в зїзді. — Здає ся отже, що зїзд в Софії зовсім не відбуде ся, бо також і деякі російські неослависти є того погляду, що зїзд не є на часі.

— **Др. Дудикевич** скликав був на день 25. с. м. собраніє «мужей довѣрія», яке відбуло ся «блистательно», бо явило ся всего пятнацять осіб, а між ними чотирох селян. Коломийський «п'ятух» з такого «исхода д'їля» крайно невдоволений. Не везьот!..

— **Комета Гелєя.** З Коломиї пишуть нам: В середу о 9. год. вечір можна було бачити комету Гелєя в небувалому досі блеску. На західнім овиді неба явила ся она із гарним 3—4 метри довгим хвостом, зверненим на полудневий схід. Долїшня лїнія хвоста була довша, а горїшна уривала ся гнеть. Хвіст було видно тільки в неосвїчених місцях, найліпше з долїшої части ул. Собіського. Нині (четвер) вже хмарно, отже й комети не видно.

— **Бальон у Львові.** Вліт бальону зі стрийського парку у Львові, заповіджений на суботу рано, пересунено на год. 8½ рано в неділю 29. с. м. Св'ята у тих авіятків нічого не значить.

— **Захвалюване лютерії** Радикальні крикуни агітують між мужиками, щоби не давали св'ященникам заробляти з треб церковних, а з другої сторони пропагують між мужиками гру в пруску лютерію, яка є в Австрії строго заборонена. Бачимо се з останнього (21) ч. «Гром. Голосу», де поміщено проспект лютерії якогось Гекшера з Гамбурга. Австрійської лютерії ім ще за мало, щастє їм Боже з прускою. Може на ній виграють бодай крихітку розуму, если не марок.

— **Ческі посли** в дорозі до Станіславова на січове св'ята будуть переїздити через Львів завтрїшної суботи о год. 1:15 в полудне.

Оповідка.

— **Фабрика копюк.** В Кракові відкрито при надково в хаті купця Альстера на Казьмірі фабрику 15- і 20-копійкових грошей, які були так добре підроблені, що годі було їх відрізнити від правдивих. Альстер звиняв ся, що винаймав помешкане якомусь жидови з Королівства а той поставив якийсь варстат і щось на нім товк, але Альстер не знав про ті вироби.

— **Ростючі лампи.** На островах Тихого океану і в деяких частях Східної Америки біля горячої полося ростуть „оріхи-свічки“ або інакше «кремові оріхи», які служать тамошнім мешканцям, як бачимо навіть з назви, до двох цілій: як їда і як світло. Коли запалити такий оріх, то він горить рівним досить ярким білим світлом, не даючи при тім ніякого запаху ані не коптить. Природа наділила его ніби отворами вентеляційними, бо ті оріхи мають проходячі отвори на скрізь, завдяки чому проходить потрібний продув в'яздуха.

Оповідки.

— **Курс підготовляючий до учительської семінарії** (державної) устроює «Жіночий Клубок Р. Т. П.» у Львові для дівчат Українок зі шкільською або й зпоза Львова. Наука розпочне ся 30. мая і тривати ме чотири тижні. Курс відбувати ся буде що дня від год. 5—7. по полудні в школі ім. Шевченка (ул. Мохнацького 12). Бажаючі користати з курсу можуть зголошувати ся тамки.

— **На Ясну Гору!** Подібно як в минулих роках так і сего року приготує ся богоміле в честь Преосв. Богородиці на Ясну Гору до Гошова. Люди, що хотять взяти участь в с'єм св'ятім богомілю, зволють зголосити ся до ОО. Василян у Львові, ул. Жовківська ч. 36. Зголошувати ся можна або самим, або через своїх Впр. ОО. Духовних. Ціна їзди там і назад виносить: Зі Львова 4-90 К, з Пустомит 4 К, зі Щирця 3-80 К, з Миколаєва 3-10 К. Від'їзд є назначений на 11. н. ст. червня в суботу рано. Поворот 12. н. ст. червня в неділю вечером. Близші відомости подасть Монастир при замовленю білетів.

Наука, штука і література.

— **Ukrainische Rundschau**, ч. 3 і 4, з сего року містить отсі статі: Берншерне Бервзон, нап. В. Кушнір — Листи Берншерне Бервзона до редактора Ukr. Rundschau. — Способи борби російського правительства проти укр. народного руху в Росії і Австрії, нап. М. Данко. — Нове насильство рос. правительства. — Др. Цвайбрік і его статі про Поляків. — Поляки і неославізм. — Фінляндія і неославісти. — Борба за народний характер львівського університету. — Переклади з поезій Б. Лепкого і З. Арданьського. — Посмертні згадки про Б. Грінченка і М. Кропивницького. — Переклад новелі М. Яцкова. — Спількові товариства «Руского Нар. Дому» і інші статі.

— **Дзвінок**, ілюстрована часопись для дітей і молодіжи, у Львові з дня 25. мая 1910 містить: байку Дм. Йосифовича: „Поет і жаба“; продовжене історичного оповідання „Княжичі“; перекази старинного с'віта; «Великодний дзвін»; посмертну згадку про Бервзона і т. д.

Посмертні оповістки.

— **Зофія з Гісовських Миколаєвич**, упокоїла ся дня 27. мая в Гійчу. Похорони відбудуть ся в неділю по полудні в Лісках. В. і. п.

— **Др. Олександр Іскрицький**, адвокат з Сянока, упокоїв ся в Кракові в 68. р. жвтя. В. є. п.

Телеграми

в дня 27. мая.

Білгород. Покликуване резервістів в Сербії сильно занепокоїло населенє, тим більше, що розпущено чутку про нову окупацію австрійським війском Новобазарського санджаку. Сі чутки урядово заперечено.

Петербург. Президія думи рішила закон про Фінляндію вставити на порядок нарад ще перед літними феріями.

Надзвичайні Загальні Збори Краєвого Товариства кредитового урядників і с'вященників, стоваришеня зареєстрованого з обмеженою порукою у Львові відбудуть ся в суботу дня 11. н. ст. червня 1910 в сали Тов-а гімнаст. „Сокіл“ у Львові (ул. Руска 20 дім „Дністра“) о годині 5. по полудні з отсєм дневним порядком:

1) Відчитанє і прив'яте протоколу послідних звичайних Загальних Зборів;

2) вибір 6 членів Ради надзираючої на місце уступаючих;

3) вибір 6 заступників членів Ради надз. на місце уступаючих;

4) вибір 3 членів Комісії ревізійної і 1 заступника;

5) зміна статута §§. 1, 2, 5, 7—10, 19, 25—28, 30—34, 36 і 37.

Право до участі мають члени, а то ті, що зложили на рахунок першого уділу що найменше половину, з голб'єм рішаючим, прочі з голосом дорадчим. Право голосованя можна виконувати лично або через повновласника, котрим однак може бути лише член Товариства. Один член може мати одну повновласть (§ 9. стат.). За легітимацию до участі в Загальних Зборах служить книжочка уділова (§ 36 стат.). Легітимациї провірювати будуть при вході на сали два члени Ради надз.

Проект зміни статута можуть члени отримати в бюрі Товариства.

За Раду надзираючу:

Президент Ради: *Ярослав Ільницький в. р.* Секретар Ради: *Ілько Яремкевич в. р.*

ЛІЧНИЦЯ Д-РА ТАРНАВСКОГО В КОСОВІ (за Коломиєю)

зел. станция Заболотів (Галичина).

ОТВОРЕНА ВІД 1. МАЯ ДО КІНЦЯ ЖОВТНЯ

143(13—15)

Colosseum

в пасажи Германів

при ул. Соняшній у Львові.

від 16. до 31. мая 1910.

Найгарнійша сензация.

Шодевно о 8. год. вечер представлене. В неділі і с'вята 2 представлення о 4. год. по пол. і о 8. год. вечером. Що пятниці High-Life представлене. Білети вчаснійше можна набути в конторі Пльона при ул. Кароля Людвика ч. 5.

Для пркращежя

комхат і Чталехь!

ТАРАС ШЕВЧЕНКО в домовині і
МОГИЛА ШЕВЧЕНКА над Дніпром

Картини Сластьона виконані в артист. інституті Ангерера у Відні у величині 24+30 см. можна набути в книгарні Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, Ринок ч. 10; за 80 сотиків без пересилки, за 1 К з пересилкою (franco). Прибуток з ровпродажи жертвував радн. Ол. Барвіньский на пам'ятник Т. Шевченкови в Києві.

Образи Шевченка, Хмельницького, Косенка від 6—200 К. Фігурки з гіпсу а 80 с і 1-20 К. Краватки, гердани, сорочки, фартушки, шапки сокільські і козацькі, альбоми, перфуми, спивки об'юшки і шпильки з гербом, тутки і паперці різного рода поручають. — *Склади „Сокільського Базару“ у Львові, Стрию і Станіславові.*

Др. Богдан Барвіньский:

Зїзд галицького князя Данила з угорским колом Белею IV. в Прешбурзі 1250 р. Історично-критична аналіза. Львів 1901. 16° ст. 18. — Ціна 50 сот.

Прешбурський зїзд в справі спадщини по Бабенбергах. (Причинок до історії великого австрійського безкоролівя). Львів 1903. 8° ст. 27. — Ціна 30 с.

Жигимонт Кейстутович, великий князь Литовско-руський. Історична монографія. Жовква 1905. 8° ст. XIV+170. — Ціна 2 К.

Zygmunt Kiejstutowicz, książę starodubski. Львів 1906. 8° ст. 28. — Ціна 50 с.

Bogurodzicza dzewicza a історичні висновки д-ра Щурата. (В інтересі історичної правди). Львів 1906. мала 8° ст. 41. — Ціна 20 с.

Історичні причинки. Розвідки, замітки і матеріяли до історії України-Руси. І. Жовква 1908 мал. 8° ст. 170. — Ціна 2 К.

Історичний розвиток імені українсько-руського народу. Львів, мал. 8° ст. 41. Ціна 40 с.

Pieczęcie książąt halicko-włodzimierskich z pierwszej pol. XIV. w. Краків 1909. мал. 8° ст. 22. Ціна 40 с.

Pieczęcie bojarów halicko-włodzimierskich z pierw. połowy XIV. w. — вел. 8° ст. 4. Львів Ціна 5 сот.

Дістати можна в книгарні Наук. Тов. ім. Шевченка у Львові, Ринок 10.

B. HERDER FERLAG, WIEN I, WOLLZEILE 33.

— **Der Sozialismus.** Eine Untersuchung seiner Grundlagen und seiner Durchführbarkeit. M. 3° 60; geb. in Leinw. M., 4° 30. (K. 432, geb. im Leinw. K 5'16).

— **Egger Augustinus.** Der Klerus und die Alkoholfrage. Auflage 4. K — 48.

— **Ehrle Franz, S. J.,** Beiträge zur Geschichte und Reform der Armenpflege. K 2'16.

— **Meyer Theodor, S. J.,** Die christlichethischen Socialprinzipien und die Arbeiterfrage. 4. Aufl. K 1'56.

— **Lehmkühl Augustin, S. J.,** Arbeitsverlag und Streik. 4. Aufl. K — 72.

— **Lehmkühl Augustin, S. J.,** Die soziale Not und der kirchliche Einfluss. 4. Auflage K — 96.

— **Das Privateigentum als soziale Institution.** 2. Aufl. K 2'16.

— **Cathrein Viktor, S. J.,** Die Frauenfrage. 3. Aufl. K 2'88. geb. in Leinw. K 3'48.

— **Das Paradies der Sozialdemokratie**, so wie es wirklich sein würde. Nach sozialdemokratischen Schriften für alle besonnenen Arbeiter dargestellt. 6. Aufl. K — 24.

Телефон 788. — Конто щадниці поштової: 25.261.

Товариство взаїмних обезпечен

„Дністер“

у Львові, ул. Руска ч. 20. (власний дім).

приймає обезпеченя будинків, збіжа і зварядів господарських, від шкід огневих під кориснями услівями,

числить умірквані премії за обезпеченя,

ліквідує шкоди безпроволочно по пожарі,

уділяє обезпеченням членам з річної надвижки звороти.

За рік 1909 припадає на користь членів зворот 10%.

Поліси „Дністра“ приймає при позичках Банк краєвий у Львові і в Чернівцях, Галицька Каса Ощадности, Руска Щадниця і інші каси ощадности.

Через „Дністер“ можна асекуровати ся на жите в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові. Інформації до обезпечень уділяють агенції „Дністра“.

Зголшєня письменних господарів о агенцію приймають ся тільки з таких громад, де єще не робить инший агент „Дністра“.

Фонди „Дністра“ 31/12 1909 виносять: Фонд резервовий і резерва премій К 2,146.977.—; инші фонди К 594.647.—; разом К 2,781.624.—

Канцелярії Товариства отворені для сторін від год. 8—2.